

САМУР

№ 10 (126) 2001-йисан 28-июль

1992-йисан январдилай акъатзава

Мас 1000 манат

ЦИЙИВИЛЕР

МАДНИ КРЕДИТ ГУДА

Виридуңыздын Валютадин Фондуни Азербайжандын мадаратдин рекъяр реформаляр хъсандыз кылес физвайды фикирда куна мад гъилера чи республикадыз күмек гун къетінава. Ийкъара фондун мадарат вилик тухун ва юхсулвал түмиларун патал 100 миллион доллар къван кредит тести-къарнава. И кредит 10 йисан къене (сифтеган 5,5 йисуз къетен къезил шартұнады) 0,5 процентдив гурвал я. Эхиримжи вад йисан къене къецепа -тан уылкөйри мадарат вилик тухун патал Азербайжандыз 31 триллион манат инвестиция ганва.

РУШАР АСКЕР ФИЗВА

Алай йисан 24-иодыз Азербайжан Республикадин Милли Хатасузылын Министерстводин Академиядин чирвилерин меркезда чеб къуллугъ авун патал сергъятдин күшундиз къабулнавай 21 руша военный кын куна. Ина абуру пуд вацран курсара чирвилер къачуда. Академиядиз рөгъбервал гузтай генерал-лейтенант Зия Юсифзәдәи лагъайвал, им чи уылкө патал чехи вакъия я. Рушари күшунда прaporщикар хызы къуллугъ ийда.

ДИПЛОМ КЪАЧУНА

Дагъустандын Магъачқала шегъерда "Къафқаздин дүэтдин күльлүнап" тұвар ганвай фестиваль кылес фена. Сифте яз тешкиннавай и мярекатта Азербайжандын Гыкуматдин Филармониядин солисттар Илгымай Ибрағимовадын иширакна.

Фестивалдиз Урусатдай, Түркядай, Гуржистандай, Кабарда-Балкариядайназим ксар атанвой. "Наз гумир", "Къайтагъи", Азербайжандын марал" хытн макъамрай күльлүн килиз акъудай азербайжанвири фестивалдин диплом къачуна.

ГАЛИЦИЯДА АЛАКҮНАР УСПАТНА

Вич Кылар райондин Лечет хуър-яй тир лезгийрин машгүр симин пагъиван Касим Касимов кылес аваз киригви Алимуллагы Магъарамовакай, дагъустанвияр Ямудин Агъмедовакай ва Жаруллагы Мири-мовакай ибарат тир пагъиванрин къватлалды Түркменистандилайни Узбекистандилай гүзгүйнис Испаниядин Галиция шегъерда кылес фейи "Ромеро Интернационал-10" фестивалда чин алакүнар успатна. Инал къалурай аял къуынерал къуна фин, симинал лапаг түкүн ва маса нумрайри испанвияр гъейра - нарна. Лезги пагъиванар медалріз лайихлу акуна.

И ЧИЛ ХАЙИ ДИГЕ Я

Шикилар ягъайды: Нариман Гъажиев.

КЫЛИН ЧКА КЪАЗВА

Ричал ци Стлал Сулейман радиондин мадаратда кылин чка къазва. Адахъ неинки Дагъустанда, гъакл адай къецини гзаф игътияж ага. Исятда районда ричал ятар акъуддай са завод ва 20-далай виниз цехар кардик ква. Абуру гъасилзай магъсулдин къадар йис-йисандивай артух жезва. Кызумхүрел алай М. Исмаилов кылес авай цехди икъван гагьди йиса 200 агъзур бутылка ричал яд акъудзайтла, гила 500 агъзур акъудзава. Эхиримжи варцара цехда лимонадни акъудзава. Гъелелиг-йиса 100 агъзур бутылка, къвердивай адан къадар вадра артух жеда.

ВИРИДАЛАЙНИ ХЪСАН ШЕГЬЕР

Дербент шегъер идара ийизвай чқадин гыкуматдин кыл Феликс Къазиагъмедова маалум гайвал, ина шегъер яшайишдинни мадаратдин рекъяр вилик тухудай күддисан план түккүльнава. Исятда чқадин гыкуматди гъа пландын бинедаллаз къвалахзана. И кар себеб яз шаз ва алай йисан сад лагъай зур йиса шегъерда мадарат хаж хъянва, карханайри чин магъсулар гъасилун артухарнава.

Шегъер аваданламишунин, къацу авунин, ана михывал хүннин жигъетдай азим къвалахар килиз акъуднава. Ф. Къазиагъмедова лугъузтайвал, чқадин гыкуматдин мурад жемятдин күмекталды Дербент Дагъустанда виридалайни къацу, авадан шегъердиз элкүйурн я.

ЧІАЛАР КВАХЪЗАВА

Исятда дүньядин ағыалияр 6800 чалал рахазва. И чаларин зур 8 уылкведин - Гындистандын, Индонезиядин, Австралиядын, Папуа-Цийи Гвинеядын, Нигериядин ва Мексикадин паюнис аватзава. Цийи Гвинеяда дүньядин ағыалидин анжас 0,1 процент яшамиш жезватаны, ина инсанар 1100 чалал рахазва. Лингвистрин фикирдалди чи асиридин эхирдалди и чаларин 90 процент квахъда. Цинин йисан эхирдалди 20 чал квахъун мумкин я. Дүньяда виридалайни гзаф инсанар чин чалал рахазва (885 миллион кас).

YENİKLƏR

H. Z. TAĞIYEV HAQQINDA YENİ KİTAB

I Mahaçqalada məşhur Azərbaycan mil-jonçusu H. Z. Tağıyev haqqında ləzgi dilində jeni kitab çapdan çıxmışdır. "Miljonçu Hacı Zejnələdin Tağıyev" adlıanın həmin kitabın müəllifi professor A. Haciyevdir.

Məşhur ləzgi generalı Balakışi Arablinski-nin qızı Sona xanımla ailə həjatı qurmuş H. Z. Tağıyev Dağıstanla çox bağlı idi. O, burada çoxlu məscid, məktəb, sənajə müəssisə-ləri tikdirib istifadəye vermişdir. Qafqaz Dağılıq Dairəsi baş mühəndisinin müavini, millijetca ləzgi olan məşhur mühəndis-geoloq Abduldədər Əfəndiyev ötən əsrin əvvəllərində jazmışdı ki, "Dağıstanda baliqçılıq sənajesi 1913-cü ildən, buradakı vətəgələrin hamısı Tağıyevin və onun kompanijasının elində cəmləşəndən sonra inkişaf etməyə başladı. Tağıyev vətəgələrdə yenidənqurma işlərində ötrü 6 miljon 400 min manat vəsait sərf etdi. Texnikanın son nailijetlərindən istifadə edərək, Port-Petrovskda (Mahaçqalada) bir dəfə 200 min pud baliq saxlajan sojuducu və jeni zavod tikdi..."

Kitabda məşhur kimjaçı D. İ. Mendelejevin H. Z. Tağıyevlə bağlı fikirlərinə, 1914-cü ildə Mahaçqaladakı "Kaspi" manufakturasını satın aldıdan sonra H. Z. Tağıyevin burada işləri necə qurmasına, Bakı-Şollar su kəmərinin çəkilməsi ilə bağlı əhvalatlara geniş jər verilmişdir.

AKADEMİKİN ADINA MÜKAFAAT

I Bu ildən e-tibarən Dağıstanda kənd tə-sərrüfatı elmləri sahəsində ən yüksək nailijetlər qazanmış alimlər akademik Abdulhax Aliverdiyev adına mükafata laiq görülecekdir. 1910-cu ildə Dağıstanın Axtı rajonunda anadan olmuş görkəmli ləzgi aliminin özündən başqa 4 qardaşı da məşhur alimlər kimi tanınmışdır.

Qardaşlardan Ağaverdi Aliverdiyev SSRİ Dövlət Mükafatı laureati, professor Əli Ali-verdiyev Rusyanın əməkdar hüquqşunası, professor Ağalar Aliverdiyev Dağıstanda ilk bilogija elmləri doktoru, Rusyanın və Dağıstanın əməkdar elm xadimidir.

İLK MƏKTƏBİN JUBILEJİ

I 1861-ci ilin sentjabrın 26-da Axtıda dünjəvi elmləri tədris edən məktəb jaradılmışdır. O, Dağıstanın ilk məktəbi sajılır. Bu təhsil ocağı ilə bağlı iki kitab çap olunmuşdur. 140-illik jubilej ərefəsində üçüncü kitab hazırlanmışdır.

İlk məktəbin Axtıda açılması təsadüfi de-jildi. Rusiya EA-nın Dağıstan Elmi Mərkəzində saxlanmış sənədlərdə göstərildi ki, "Cənubi Dağıstan bütün Qafqazda ərəb dilini ən jaxşı öyrənən və elmə ən mejli bölgə idi. Burada 8 yaşından 30 yaşınadək təhsil alır, müxtəlif elmi biliklərə jijələnirdilər. Əhalinin elmə olan həvəsini nəzərə alaraq, çar hökü-məti burada rus məktəbini açmağı məsləhət bilmüşdi..."

Ana dili də öyrənilən bu məktəbdə dərslər əsasən rus və türk dillerində keçilirdi. Məş-hur ədib, Latvianın xalq jazıçısı, Sosialist Əməji Qəhrəmanı Ernst Berznjiek-Upit 1897-1903-cü illərdə həmin məktəbdə dərs demişdir. Dağıstan Vilajət Partiya Komitəsinin birinci katibi işləmiş Najmudin Samurski, Dağıstanın xalq şairi Şahmir Muradov, məşhur alim Ağalar Haciyev, fəlsəfe elmləri doktoru, professor, Rusyanın əməkdar elm xadimi Molla Vahabov və onlarca tanınmış adamlar bu məktəbin jetirmələridir.

Məktəbin üç müəllimi Lenin ordeninə laiq görülmüş, ən jaxşı pedaqoqlardan sajilan Majinat Makatova bir neçə il SSRİ Ali Sovetinin deputatı olmuşdur.

Dağıstan qəzetlərinin materialları əsasında hazırladı: GÜLXAR GÜLİJEVA

Məşhur ləzgi sərkərdəsi, SSRİ-nin ilk hərbi-malijə komissarı, ordu generalı Məhəmməd Hüseynov üçüncü oğlu, sajca üçüncü ləzgi admirali sajilan Məhəmməd Məhəmmədov Lezgintsev həjatın çətinliklərinə, atasına və ona qarşı edilmiş haqsızlıqlara baxmajaraq, nadir is-te'dadi hesabına Sovetlər ölkəsinin ən jaxşı admirallarından biri kimi tarixə düşmüştür. Onun gördüyü işlər həmişə hərbi sərr kimi saxlandığın-dan, haqqında demək olar ki, jazil-mamışdır. Jeliz 1992-ci ildə Mosk -vada ləzgi və rus dillərində çıxan "Ləzgi xəbərləri" qəzetində həjatın-dan ümumi səhbət gedən kiçik bir məqalə dərc olunmuşdur.

SSRİ-nin dağılmamasına baxmajaraq, admiral Məhəmməd Lezgintse-

vin gördüyü işlər bu gün də hərbi sərr kimi saxlanılır və jə'qin ki, uzun illər saxlanacaq. Buna baxmajaraq, artıq rus və xarici ölkə mütəxəssis-lərinə jaxşı mə'lumdur ki, 70-ci illərin sonundan başlajaraq, Sovet hərbi atom sualtı qajıqlarının manevr etmə və döyük baxımından dünjanın ən qabaqcıl ölkələrinin texnikasını xəlli geridə qojmasında admiral Məhəmməd Lezgintsevin xüsusi xid-mətləri olmuşdur. O, təkcə SSRİ-də dejil, həmçinin bütün dünjada atom sualtı qajıqlarının ən jaxşı sınaqçısı sajılırdı.

Mə'lum səbəblər üzündən M. Lezgintsevə bağlı bir sıra faktları aşkarlamış mümkin dejildir. Ona körə də hərbi xarakter daşımajan bəzi epizodları oxuculara çatdırırıq.

İLK MƏ'LUMAT

O nun haqqında ilk mə'lumatı 1969-cu ildə, Leningradda hərbi müxbirlər məktəbində oxujanda aldım. "Sovetskij morjak" qəzetindən ötrü Leningrad Hərbi Dənizçilik Akademijasının mə'zunları haqqında mə-qalə hazırlamalı idim. Akademianın tarixi ilə maraqlananda onun keçmiş mə'zunları sırasında bir çox görkəmli hərbi xadimlərin adlarını gördüm. Onların arasında Mixail (Məhəmməd) Məhəmmədov Lezgintsev də var idi. Ə'la oxuduğuna görə yüksək hərbi rütbe ilə Qara Dəniz Hərbi Dəniz Donanmasının sərəncamına göndərilmədi. Akademianın verilmiş xasi-jjətnamədə haqqında jazılımdı: "...İste'dadlıdır, işgüzar, ciddi xaraktere malikdir. Müasir texnikaja jaxşı jihələnmişdir. Sualtı qajıqları xüsusiylə jaxşı öyrənmişdir. Bu sahədə maraqlı təklifləri vardır. Həmin təkliflər sualtı qajıqların təkmilləşdirilməsində əhemməjətli rol ojnaja bilər..."

Təsadüfən daha bir mə'lumat aldım. Sovet Ordusu və Hərbi Dəniz Donanması Günü ilə əlaqədar "Sovetskij morjak" qəzetində Leningrad Hərbi Dairəsinin komandanı admiral Qorşkovun müsahibəsi dərc olunmalı idi. İki peşəkar müxbirə birlikdə məni də komandanın janına göndərildilər. Ənənə belə idi. Gənc hərbi müxbir-ləri ilk altı aj ərzində objektlərə peşəkarlarla birlikdə göndərildilər.

Admiral redaksjanın əməkdaşlarını qəbul edib, müsahibə üçün janı saat vaxt ajırdı. Peşəkarlar səhbəti qələmə alıb minnədarlıq etmək istəyəndə komandan soruşdu:

- Bəs gənc müxbirin suali joxdur?

Dərhal jerimdən qalxıb farağat durdu. Qorşkovun gülümsündüjünü görüb cəsarətləndim:

- Joldaş admiral, sualı var, amma müsahibəjə aid dejil.

- Bujur, - dedi.

- Məhəmməd Lezgintsev haqqında nə dejə bilərsiniz?

- Deməli, qafqazlısan. Mixaili çox jaxşı tanıjam, məşhur Lezgintsevlər-dəndir. Onun iste'dadına, ixtiralarına qibət etmək olar. Sualtı qajıqlardan jaxşı baş çıxarı, onları təkmilləşdirir...

Minnədarlıq etdim və vaxtin başa çatdığını görüb ikinci suali vermədim. Sonralar həmin sual uzun müddət məni rahat qojmadı: "Nijə onu Məhəmməd jox, Mixail çağırıllar?"

NİYƏ MİXAIL?

1937-ci ildə atası repressiya qurbanı olanda kiçik Məhəmməd hələ or-ta məktəbdə oxujurdı. Qəfildən həbs olunmuş ordu generalı Məhəmməd Hüseynova son dəfə ailəsi ilə görüşməyi də qadağan etmişdilər. Xəlli çətinlikdən sonra Lena birçə dəfə əri ilə görüşə bildi. Həmin anda M. Hüseynov kiçik Məhəmmədəni arvadına tapşıraraq dədi: "Bilirəm ki, məndən sonra siz dinc qojmayaçaqlar. Lazım gəlsə, usaqları da götürüb Dağıstan, qohumlarının janına gedərsən. Dağ ha-vası balaca Məhəmmədin səhhətini jaxşılaşdırır. Ondan muğajat ol!"

Lena ərinin adını daşıyan kiçik oğlundan həqiqətən də muğajat oldu.

sinin başlanması ixтиraçılardır və hərbçilər qarşısında jeni vezifələr qoju. ABŞ Sovet İttifaqını ötmək məqsədilə jeni silahların jaradılmasına diqqət artırdı. Bu, SSRİ-ni də həmin sahədə müejjən işlər görməjə vadə etdi. Quruda olduğunu kimi, dənizdə də "jarış" başlandı. Sovet hərbi gəmilərinin modernləşdirilməsi və jenilərinin jaradılması məsələsinə diqqət artırdı. SSRİ-nin xüsusi atom sualtı qajığı altı aj üzə çıxmadan okean sularında, hətta Amerika qıt'əsi etrafında üzdükdən və heç bir dövlətin hərbi dənizçiləri tərefindən müşahidə edilmədən öz bazasına qajıtdıdan sonra bundan xəbər tutan amerikalılar narahatlıq keçirməjə başladılar. Onlar də-nizdə birinciliyi elə keçirmek üçün bütün vasitələrə el atırdılar. Sovet İttifaqında bunu bilir və lazımı iş görürdülər.

1980-ci ildin sonunda Qara dənizdə növbəti atom sualtı qajığının sınaqdan keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdu. Lakin sınaq müddəti juba-nırdı. Məsələni araşdırın jüksək rütbəli hərbi me'murlar Məhəmməd Lezgintsevi təqsirləndirdilər. Əslində isə onun heç bir təqsiri jox idi. Məhəmməd jeni gəminin texniki gəs-tericilərini nəzərdən

MƏŞHUR LƏZGİLƏR HAQQINDA BİLMƏDİKLƏRİMİZ

ÜÇÜNCÜ ADMİRAL

Onun fiziki cəhətdən sağlam olmasından ötrü əlindən geləni etdi. Jajda oğlunu dənizdə işləjən qohumlarına tapşırıdı. Onlarla açıq dənizə çıxan Məhəmməd özü də bilmədən hərbi dənizçi olmaq arzusuna düşdü. Amma Leningrad Hərbi Dənizçilik Akademijasına girmək istəyəndə ona manecilik etdilər. Atasının dostları manecələri aradan qaldırmada ondan köməklərini əsirgə-medilər. Lakin dövrə xas konspirasiya da öz işini gördü. Məhəmməd Mixail ki-mi akademijaya daxil oldu.

Aradan bir neçə aj keçəndə bəd-

xahları akademijanın rəhbərlilinə anō-nim məktub göndərib bildirdilər ki, "o, düşmən oğludur". Rəhbərlilin Daxili İşlər Xalq Komissarlığına göndərdi-jə sorğuja alınan cavab da vəzijəti gərginləşdirdi: "Nezərinizə çatdırırıq ki, M. M. Lezgintsev əksinqilabi fəaliyyəti-nə görə əvvələr repressiya olunmuş Məhəmməd Hüseynovun - Mixail Lezgintsevin kiçik oğludur".

Atasının haqsız həbs olunduğunu desə də, ona inanmır, get-gelə salır, tez-tez incidirdilər. 1956-ci ilə kimi belə davam etdi. Həmin ilin iyunun 11-də Moskva şəhər məhkəməsi tərefindən atası Məhəmməd Hüseynova bə-rəet verilməsi əksər manecələri aradan qaldırdı...

Atasının haqsız həbs olunduğunu desə də, ona inanmır, get-gelə salır, tez-tez incidirdilər. 1956-ci ilə kimi belə davam etdi. Həmin ilin iyunun 11-də Moskva şəhər məhkəməsi tərefindən atası Məhəmməd Hüseynova bə-rəet verilməsi əksər manecələri aradan qaldırdı...

L. İ. BREJNEVİN İRADI

1979-cu ildə Əfqanistan məharibə-

keçirib, hərtərəfli təhlil etdikdən sonra belə qərara gelmişdi ki, sualtı qajığın döyük qabilijəti o qədər də yüksək dejilidir. Komissiya müdafiə nazirine vəzijət barədə olduğu kimi mə'lumat vermək əvezinə, sınaq işlərinin əsasız ləngi-dildijini bildirir. Müdafiə naziri tə'cili olaraq M. Lezgintsevi janına çağırıldı:

- Heç bilirsınız, sınaq müddətini ju-batmaq nə deməkdir? L. İ. Brejnev jol-daş şəxsən bize irad tutub.

- Jubanmağın səbəbi var.

- Nə səbəb?

- Göstəricilər aşağıdır. Konstruktör-lara da, zavoda da təkliflərimi vermişəm...

Həmin səhbətdən sonra nazir M. Lezgintsevin təkliflərinin tezliklə nəzərdən keçirilməsi üçün emr verir. Müte-xəssislər bunları çox qıymətli təkliflər olduğunu e'tiraf edirlər. Bir müddət ötdən sonra təkmilləşdirilmiş atom sualtı qajığı sınaqdan keçirilir. Göstəri-cilər hərbi me'murları hejran edir. Bu xidmətinə görə M. Lezgintsevə admiral hərbi rütbəsi verilir. Jüksək rütbəni alıq-dan bir neçə aj sonra növbəti sınaq keçirən admiral qəflətən iş başında vəfat edir. Əfqanistan məharibəsi ilə əla-qədər jaranmış gərgin iş şərait, juxa-rıların teziji ona sağlamlığı qajışına qalmağı, ürəjini müalicə etdirməyi unutdurmuşdu...

Müzəffər
MƏLİKMƏMMƏDOV

ЧИ ЛЕЗГИЯР АВАЗ ХҮРАЙ ВИРИНРА...

Къецепатан динейра виш агъзурралди лезгиар яшамиш жезва. Гыкъван къевера гътатайтлани, абуру вирина хайи лезги чал вилин нинеяр хиз хузыза. Им лезгивилин, къегъалвиллин къилин нишанрикай сад я. Ихътин ксар аваз хурай вирина...

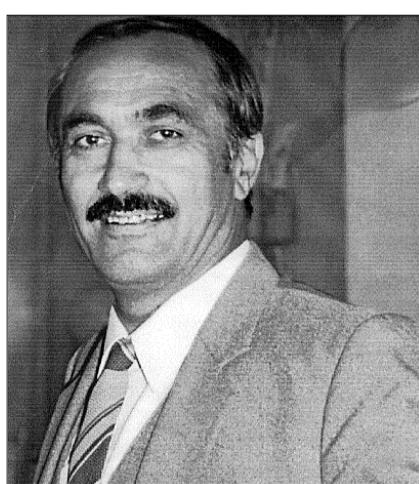
Рикл шадардай кар ам я хьи, къецепатан динейра яшамиш жезвай чи ватанэгълийри лезги къилихар, лезгивалин хузыза. Абуру гыи къвалах ал акъвазайтлани, чпин кар жавабдарвилелди, гъйеретлувилелди къилиз акъудзана. И чин чна гътьи ихътин лезгийриз бахшаза. Къвери тилитра чна абурукай мадни гегъеншдиз къвида.

“ПИРИВИЯР”

Вич къве йис ида -
лай вилик рагьметдиз фейи академик
Агъаверди Агъавердиев
Москвадин вилик-къилик
квай лезгийрикай тир. И
къени къилихрин инсандин
вичин хайи дигедал -
Кълар райондин Пирал
хуэрел рикл дамадай.
Пиралрин ширин нугъат-
далди рападай, азим лез-
ги манияр, хеттар, къиса-
яр чидай, чка атайла, че-
хи-хъчечи мярекатрал
абур вичин саягъда ин-
санрив агакъардай, вичин
кульпунал вири гъйера-
нардай, хайи халкъни ха-
йи чал кълани ам, гзаф че-
хи алакъунар авай кас
ти. Вириз гзаф кълдай и
инсан: хзандизни, дустаризни,
санал къвалахзай юлдашириз-
ни, мукъва-къилийризни.

Пирал - адан пир тир. Квекай рапхайтлани, ихтилатдин эхир къил хайи хуэр техниф авун жедай. Адан хурунвий-
рал гзаф рикл алай. Бубадивай, агъсакъалривай ван хайи къисаяр, вилералди акур крарни вакъияр, аял бередин ва-
жегъил чаварин душушшар фад-фад рикл хидай ада.

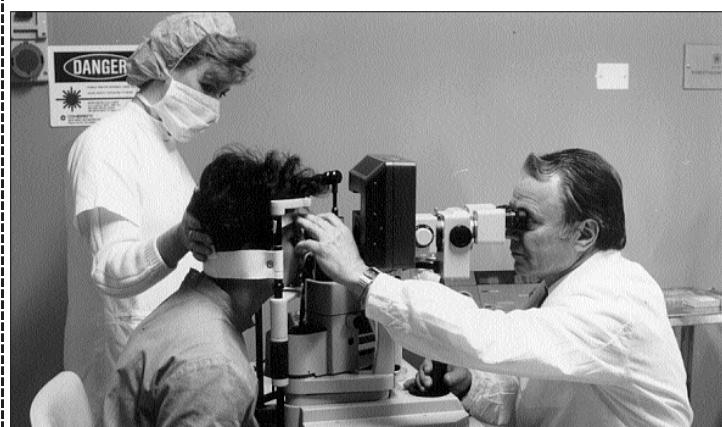
Агъаверди муллимдилай дуныяды азим аманатар ама: илимдик кутур пай, хъсан

КЪАФКЪАЗВИ ЖАВИД

Москвада, Россияда, вири Федорован меркезда вилерин начагъвилер сагъарзай тъвар-
ван авай жерягъи къвалахзава. Абурун арада “къафкъазви Жа-
вид” иллаки тафаватлу жезва.

замаз хвенай. Маса кас тиртла, докторвилин диссертацийни яргъал вегъин тавуна къилиз алауддай. Вучиз лагъайтла адан текрибади алимдиз ихътин мумкинвал гузва. “Тек са вацра га-
лайвал авуртла, ви диссертация

Ада къиле тухузтай операцийрин суракъар виринриз чланва. Дагъустадин Къурягъа райондин Къеплирин хуярый тир жерягъи дуныя ахкунин гъасретда авай агъзурралди инсанрин вилериз экв вахканва.

Шумуд йисар я ада и мер-
кездин тъвар хажаиз. “Къафкъаз-
ви жерягъи” дикай ина вири
хушдаказ, къанивилин рапада.
Къезил гыил, ахха рикл авай Жа-
вид Магърамова кандидатви-
лин диссертация гъеле жегъил -

гъазур жеда”, - лугъуз гагъ-гагъ юлдашири адак руъни кутада. Анжак ада вичин вахти алакъунар къхинриз във, начагъриз серфзава. Ам цудралди изобре -
тениедин автор я, мақъалаяр медицинадин илимда вакъидалад элкъенва. Ада чара авуна са-
гъарнавай инсанрин къадар 10 агъзурдалай гзаф я. Къафкъаз-
дай вичин тъвар къуна къвезвай-
бур садрани умудсуз къулухъ
элкъуърдач ада, гъавиляй вири
да “жуварди” лугъуда ада.

КЦАРВИ НАМИК УКРАИНДИН ИГИТ Я

Москвадин газетри чи ватанэгълидин гъакъиндей къхенвай мақъалаяр кълдай-
ла захъ луварар акатна. Рикл шадардай царап тир ибур. Аваз хурай къун вирина, чи халкъдин тъвар хажказавай къегъалар, - лагъана за.

Аскервиллийникъар къилиз акъудна Украина-
да къелунив, гуѓунаин ихтияр хузызай идарада къвалахдив эгечай Намик Керемезова курув
вахтунда вичин къени къилихралдини алакъун-
ралди виридан гуѓурмет къазанмишна. Къанун
вилин нини хиз хуз алахъзавай и жегъил 24 ии-
са лейтенант хъана. Виридалай четин ва залан
тапшуругъяр гъамиша Намика къилиз акъуддай.

И гъилерани гъакл хъана. Тапшуругъялди ин-
санар рекъизвай машгъур рецидивист къуна
къланзавай. Гел квадариз алахъзавай бандит са
кардал мягътэл хъанвай: адан гелче гътнавай
жегъил икъван гагъди ам къаз алахъзай инсанриз
ухшар тушир. Гадади адалай са легъзени гъиль
къачузвачир. Рикл кичи гътнавай рецидивистди
адал марф хиз гуљлеар къурзавай. Залан хи-
рер хъана ивияр алахъзавай, къвердивай гъалсуз
жезвай Намикан вилер цифеди къазавай, адавай
къвачин къилел таб гуз жезмачир. Эхирни вич

гъилиз къачуна бандит нишан къуна. Намиказ ам
ярх хъайди акуна...

Гадади вилер ахъайна вичин къвалав гвай
кариз килигайла адан къилик акъвазнавай дух-
турди лагъана:

- Больницаадин коридорра, гъятада къекъев-
дай чка амач. Гынис вил вегъейтла, вун акваз
къланз атанвай инсанар я.

- Вучиз? - мягътэлвилелди жузуна ада.

Намиказ вич къинкин пашкай хкудун патал
жерягъри шумуд юкъуз женг чуѓурдакай хабар
авачир. Украинадин вири газетри, радиоди, телевидениеди къегъал лезгидин гъунардакай ара
датлана жемятдиз хабар гузвой. Виклер лейте-
нантдиз иви гун патал иниш атанвай вишералди
доноррин гъакъиндей ада гуѓунаин чир хъана.
Са юкъуз вичин патав атай мугъман акурова
Намик пагъ атлана амукъна. Им Украинадин пре-
зидент Леонид Кучма тир. Вичин ва вири Украи-
надин халкъдин патай къегъал лезгидиз баркал-
ла лугъуз Одессадиз атанвай президентди адахъ
галаз азим сунъеттар авуна, хзан, кар-кеспи га-
лай-галайвал хабар къуна. Ахпа ада Украинадин
Игит тъвар тестикъардай Гъед гана.

КИАРАСДИКАЙ ХАЛИСАН ЭСЕР

Къве лезгиidi ихтилатзавай:

- Абдулсемед майор хъанва?
- Гыи Абдулсемед? Спелар авай?
- Эхъ.
- Краснодеревщик?
- Эхъ, эхъ.
- Касдин къилихар хиз гъилерни къизил я.

Ада рагъметлу вичин буба Абдулахъ ялнава.
Гъамни гъар са кар алакъдай устлар тир.

Хвеши хъана заз и гафарикай. Вучиз лагъай-
тла, ихтилат яргунви, зи мукъва-къилиди тир Аб-
дулсемед Юркъулиевакай физвай. Ада аскервал
къилиз акъудна техникум, гуѓунаин институт
акъалтларна ва милицияда къвалахдив акъвазна.
Самбодай спортдин устлар дережа къачур ада 10
ийис я Россиядин Къенепатан Кратин Министерства
къвалахзид. Дузвални михъивал кълни,
таб ва кичи таќлан и касдин вичин мукъва-къилий-
рал гзаф рикл ала.

Москвадин патав гвай адан багъ мукъбуру-
лай тафаватлу я. Ина ада вичин гъилеради
къилий-къилиз гъар са затл: цларни, къавни, чил-
ни вири кларасдикай тир къвал эцигнава. Ихътин
устларринг урсри краснодеревщик лугъуда. Ан-
жак Москвадин машгъур кларасдин къвалерин
устларнади адан алакъунрал гъейран хъана. И
къвале садазни я свар, яни янавай мисмарин
гел аквадач. Ина лезги архитектурадин лишанар-
ни авачиз туш. Абурукай сад зумул я: и мортеба-
дай мукъуль мортебадиз экъечдай чинебан рехъ.
Алакъдатла жагъура вуна и зумул. Кларасдив тес-
нифнавай эсер я и къвал...

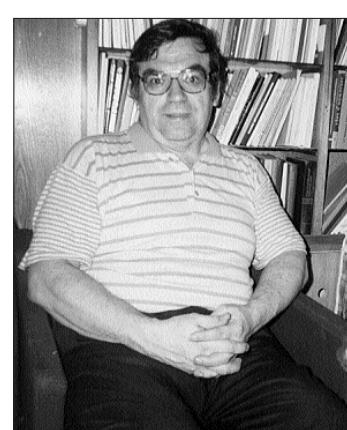
Вичин хайи лезги чалал рикл алаз, михъиз рап-
хан, адан таъсиб чуѓуван гъариблухда яшамиш
жезвай и инсандин хас виридалайни хъсан
жигъетрикай сад я.

ЧИ ЧИАЛАЛ РИКЛ АЛАЙДИ

Москвадин алими, ина яшамиш жезвай ярар-
дустари ада гъа ихътин тъвар ганва. Дагъустанвирин лагъайтла, ада “чи Микаил”
лугъуда. И гафар ван хъайила касдин плюзаррик хъвер акатда. Лезгийрал душушшар хъайила,
абурукъяр галаз раҳун тавуна алатдак ам. Лезгидалди адан раҳунар акура магътэл жеда
вун: чалай къил алауддай ксари хиз гафар чка-чкадал тунан михъиз раҳада ам. Лезги грам-
матикани лезги эдебият хъсан-
диз чида ада.

Лезгийрални лезги чалал икъван рикл алай и урус вуж я? -
Тъвар-ван авай кавказовед,
Дагъустандин чалар, иллаки
лезги группадик акатзавай чалар
туплалай ийизвай, и рекъяй
илимдин ахтармишунар къиле
тухузува Михаил Егорович
Алексеев. Исятда ада Россия-
дин Илимрин Академиядин Чалан
Институтдин директордин

заместителвиле къвалахзава.
30 иис я ам лезги чалан месэ-
лайрихъ галаз машгъул жез.
Ада вичин кандидатвалин ва
докторвилин диссертацийни
лезги чалал талукъарнава.

М.Алексеев чалариз
мұнгъуббат са лезги чалалди
кутъягъ жезвач. Ада лезги

группадик акатзавай вири чал-
ларикай малумат ава. Абурукай
лезги, табасаран, рутул, арчи-
ва будух чалар лап хъсан-
диз чида ва гъавиляй и чалар-
рин грамматика мукъувай ах-
тармишзава. Грек, инглис, чу-
вуд, гуржи ва авар чаларални
ам вичин хайи урус чалал хъзи-
захада.

Исятда Михаил Егоровича
“Грамматика лезгинского язы-
ка” тъвар ганвай 500 чарчикай
ибарат ктабдиз редакторвал
иийизва. У.Мейланова, Б.Тали-
бов, Р.Гайдаров, А.Гулемгъа-
медов хътина чи сейли алими
санал къхенвай и ктабдин ви-
нел ада рикл алаз къвалахзава.

М.Алексеев Европадин кав-
казоведрин жемиятдин жаваб-
дар секретар я. Ада дуныядин
вири кавказоведрихъ галаз
мукъувай алакъа хузыза.

Седакъет КЕРИМОВА,
Баку-Москва-Баку.

НЕЗАМЕНИМЫЙ АСАНБУБА

Обычно говорят, что незаменимых людей нет. Но в жизни встречаются такие люди, которых действительно заменить очень трудно, так как не верится, что кто-то другой мог бы выполнить дела, осуществленные такими людьми. И поэтому называешь их "незаменимыми".

Интересно, что так отзываются об Асанбубе Нюдорбего-виче Нюдорбегове - генеральном директоре компании "Морская звезда" в городе Калининграде Российской Федерации не простые люди, а люди в деловых кругах. Будучи свидетелем гигантской работы, выполненной им за короткий срок, иначе его не назовешь.

Талант и способность сочетаются в нем с простотой. Он не любит много говорить и высушивать похвалы в свой адрес. О своей жизни и достижениях коротко говорит так: "Родился в Дагестане, лезгин. В жизни было много трудностей, я всегда их преодолевал. Сохраняя в себе такие качества, как честность, предприимчивость, мужество, присущие лезгинам, я достиг таких успехов. Нет необходимости говорить

о достижениях, они сами говорят за себя".

За неотступность, за достижения, привязанность к морю его можно назвать продолжателем известных лезгинских адмиралов - контр-адмирала Г. Гасанова, адмирала Г. Лезгинцева, контр-адмирала М. Лезгинцева.

Шагая в ногу со временем, вовремя принимая правильные решения, расширяя производство, опираясь на оперативность и ловкость исполнительного механизма, Асанбуба Нюдорбегов вывел компанию на мировую известность.

Компания имеет короткую, но интересную историю своего создания. Чтобы найти ответ на вопрос "с чего начать?", А. Нюдорбегов встречался со специалистами, деловыми людьми, придерживаясь поговорки горцев "берись за дело, которое ты знаешь". Только так можно было привыкнуть к морю, океану юноше, который родился и вырос в горах. За короткое время, приспособившись к новым условиям, А. Нюдорбегов решил создать компанию "Морская звезда".

значительные финансовые средства на оснащение рыбопромысловых судов современным оборудованием, промысловой техникой и вооружением.

ЗАО "ЗАПРЫБСБЫТ"

Крупнейшая экспедиторская компания в порту Калининград, хранение скропортящихся товаров в холодильниках; рыбный промысел, торговля рыбопро-

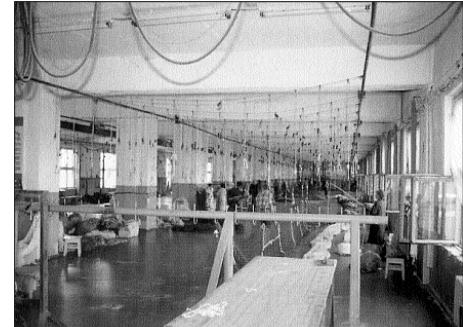
дукцией; в настоящее время компания строит собственный холодильник на 1 тыс. тонн грузоместности.

ООО "Балтийский международный морской кадровый центр"

Одна из крупнейших крюинговых компаний, обеспечивающих высококвалифицированными морскими кадрами суда "Морской звезды" и других компаний. Центр имеет штат квалифицированных юристов, которые оказывают широкий спектр услуг морским специалистам. Услугами центра пользуются многие судоходные и рыбопромысловые компании по всему миру.

"ВАЕР"

Производство рыболовных снастей; на предприятии ведутся разработки и строительство современных орудий лова. Предприятие оснащено совре-

менным оборудованием. Продукция предприятия поставляется в страны Африки, Азии, Латинской Америки, Европы.

ОАО "КРК" ЗАПРЫБА

Компания является собственником 35 крупнотоннажных траулеров и контролирует 10 производственных предприятий. Ежегодно компания произво-

дит более 75 тыс. тонн рыбопродукции. Персонал - 5 тыс. человек.

"БалтАвоТрейд"

Официальный дилер BMW, в стадии завершения находится новый торговый и сервисный автомобильный центр общей площадью более 4,5 тыс. кв. м.

"СУВЕНИРЫ БАЛТИКИ"

Производство ювелирных изделий из янтаря, торговля. Предприятие имеет производственный цех, осна-

щенный современным оборудованием и квалифицированными специалистами. Мастерами предприятия изготовлена корона конкурса "Мисс Калининград".

"Маленькая Натали"

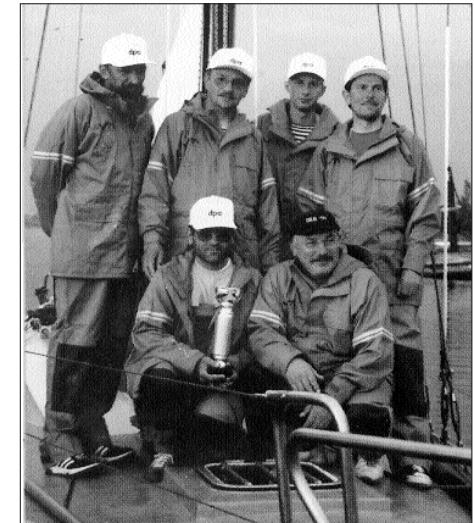
Складские услуги, оптовая торговля. Площадь крытых складских помещений 3 тыс. кв. м. Площадь всей территории складов 28 тыс. кв. м.

Пансионат "Чайка"

Гостиничные услуги, туризм. Комплекс расположен в живописном месте на Балтийском побережье. Десятиэтажная гостиница с 1 - 2-х местными номерами, ресторан, бар, дискотека. В перспективе пансионат "Чайка" войдет в комплекс сооружений Международного парусного центра, строительство которого намечено в ближайшие годы. В настоящее время идет подготовка самого проекта, проверяется его экономическая целесообразность.

Компания "Морская звезда" активно занимается благотворительностью, финансирует гастроли артистов, проведение конкурсов красоты "Мисс Калининград". Немаловажна роль компании в спортивной жизни Калининграда. Особое внимание уделяется финансированию развития восточных единоборств и

парусного спорта. В 1999 году компания являлась одним из организаторов участия российской яхты "Новелла" в международной регате "Роз" в Германии, где команда "Новеллы" завоевала на одном из этапов кубок.

Эта статья, которая подготовлена по материалам журнала "Морская звезда", - первое знакомство читателей "Самура" с компанией. В дальнейшем мы намерены подробно осветить деятельность этой компании.

Подготовил к печати
М. МЕЛИКМАМЕДОВ

Рыбопромышленная компания "Морская звезда" особое внимание уделяет техническому состоянию судов и стремится поддерживать их работоспособность на самом высоком уровне. За последние годы компания выделила

İKİ XALQIN ŞAIRİ

“Samur”un ötən sajlarından birində dərc olunmuş “Şairlik müstəqilliklidir” adlı məqalə xəjalımda dərin iz buraxmışdı. Fikirləşirdim ki, kiminsə fikir və düşüncələrini, hiss və dujğularını öz şə'rərinə gətirmək, təkrar etmək hələ şair olmaq demək deyildir. Şairin dünjaja, həjata, hadisələrə öz müstəqil baxışı, özünəməxsus söz ehtijati, dejim tərzi olmalıdır. Əgər belə olmasajdı, bütün şairlər bir-biri - nə oxşajar, Səməd Vurğunun Nizamidən, Müşfiqi Füzulidən, Əlirza Səidovu Jetim Əmindən ajırmaq qejri-mümkünlər olardı. Biz onları özünəməxsus poeziyalara görə sevirik. Əsl şairlik də budur: heç kimə oxşamamaq, daxilən müstəqil olmaq, sərbəst düşünərək jaratmaq. Bu həm sevincli, həm də əzablı bir joldur. Belə bir jolun ağsaçlı, müdrik yolcusu - tənmiş şair Kələntər Kələntərlinin “Güllələsin dağlar məni” kitabının təqdimat mərasimində gedərkən belə düşünürdüm.

Azərbaycan Jazıçılar Birliyinin Nətəvan adına klubunda keçirilmiş mərasim şairin coxşaklı pərəstişkarları toplaşmışdı. Onların arasında tanınmış şairlər, jazıçılar, jurnalıtlar də vardi. Tədbiri açan Azərbaycan Jazıçılar Birliyinin katibi, xalq şairi Fikrət Qoca K. Kələntərlinin jaradıcılığından, onun Azərbaycan poeziyasındaki xidmətlə - rindən danışdı, şairin 20 illik fasılədən sonra çap olunmuş bu kitabını yüksək qiymətləndirdi, ona jaradıcılıq uğurları arzuladı.

Xalq şairi Qabil K. Kələntərlini iki xalqın - Azərbaycan və ləzgi xalqlarının şairi adlandırdı. O, Azərbaycan dilinin incəliklərinə qədər bələd olan K. Kələntərlinin gənc şairlərə göstərdi. qajığdan geniş danışdı.

Tədbirdə Sədaqət Kərimova, Ju-sif Həsənbəy, Əli Səmədli, Böyükhan Pərviz, Mübariz Mə'simoğlu, Qəşəm Nəcəfzadə, Tahir Talibli, Bəjbala Ələsgərov, Arif Mehrəli, Fazıl Məm-

mədov, Bəxtiar Abdullajev şair və onun poeziyası haqqında öz ürək sözlərini dedilər.

Sonra K. Kələntərlə jeni şə'rərini oxudu, tədbirə toplaşanlara təşəkkü-rünü bildirdi.

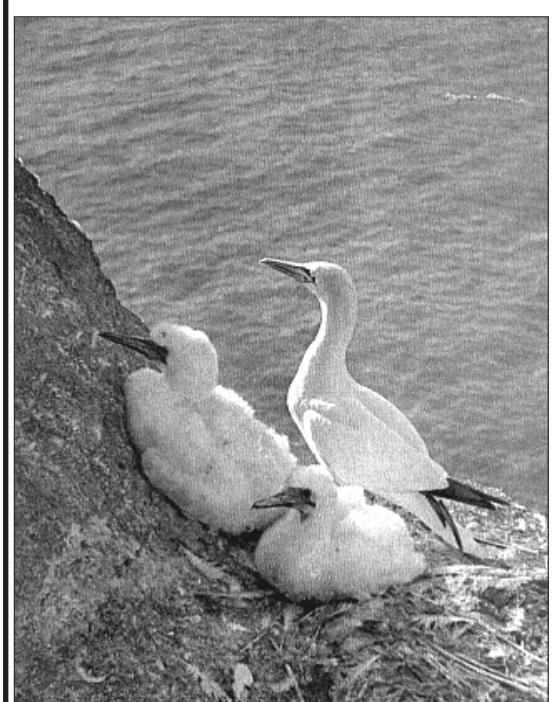
Olduqca maraqlı keçən mərasim-dən qajıdarkən fikirləşirdim:

*Başım ağarsa da ağ zirvə
kimi,
Şe'rərin zirvəsinə əlim
çatmajib!..*

- söyləjən təvazökar şairin gözəl poeziyası ilə bu növbəti tanışlıq belə deməjə imkan verir ki, bu günkü Azərbaycan poeziyasında K. Kələntərlə “şə'rərin zirvəsinə əli çatan” sənətkar-lardandır. Ona böyük uğurlar diləjir, arzu edirik ki, bundan sonra onun gözəl şə'rərləri vaxtında işiq üzü görsün və poeziya həvəskarlarını sevindirsin.

Roza HACIMURADOVA

YAY LÖVHƏLƏRİ

ПОЭЗИЯ ХОЛСТА

Этот день ознаменовался маленьким праздником в больнице для осужденных. Наряду с рождественскими поздравлениями сотрудники учреждения получили еще один подарок: смогли полюбоваться художественными работами майора внутренней службы Мамедова И.А.

На выставке были представлены пейзажи, натюрморты, портреты, выполненные акварелью, маслом, карандашом.

Здесь нельзя не отметить пейзаж, изображающий наши березки: мастерски выписаны белоствольные красавицы, игра цветов завораживает. От картины веет покоем и умиротворением. А рядом еще один родной сюжет - сосновый бор, такой знакомый и близкий: стволы деревьев настолько осязаемы, что, кажется, дотронешься до них, и почувствуешь под пальцами шероховатую поверхность.

Немного в стороне мы видим величественные горные вершины, а вот и горная речка. Глядя на чистые краски, в которых выполнено полотно, хочется чуть-чуть пофантазировать, вспоминая журчание ручейков. Картина “оживает”, и ты с удоволь-

ствием “согреваешься” нарисованными солнечными лучиками.

Каждая картина вызывает положительные эмоции, наполняет душу теплом и праздником.

Вот некоторые отзывы сотрудников, посетивших выставку:

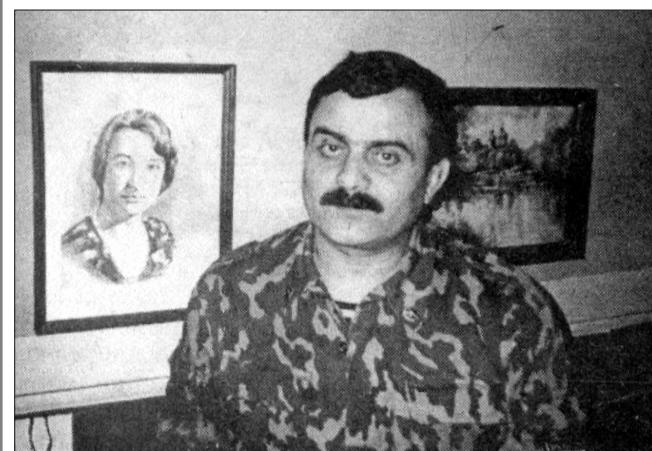
**“Какой талант! Какая красота!
Картинами - просто восхищенье.
И дай Вам Бог душевного тепла,
Да и прекрасного настроения”.**

“Большое спасибо за радость, которую Вы доставляете своими работами. Эти картины селят в душе мир и покой!”

Хочется пожелать нашему художнику творческих успехов, не останавливаться на достигнутом, а далее развивать свой талант и нести людям добро и свет.

Г.И. СТЕПАШКИН,
начальник больницы.

СЛОВО О ХУДОЖНИКЕ

Герой нашего рассказа из деревни Имамкули - кент уба Кусарского района (Азербайджан). С детства проявились его способности к живописи. И в этом ему всегда помогал отец. Будучи простым рабочим, не имея отношения к искусству, он с интересом и пониманием относился к способностям сына и желал развития его таланта. С 14-15 лет Имран стал заниматься в изостудии города Сумгайит. Затем были

попытки поступить в Бакинское художественное училище и литовский художественный институт. К сожалению, не так-то просто было пройти по конкурсу в эти учебные заведения. Но Имран не отчаялся.

Несколько лет спустя Имрана приняли в московский народный заочный университет искусств на факультет станковой живописи и графики, но судьба опять распорядилась по-своему: через год пришлось оставить учебу, так как к этому времени трудно стало совмещать дневное обучение в школе МВД и занятия в университете.

Сейчас Мамедов работает в больнице для осужденных. За плечами долгий путь службы в уголовно-исполнительной системе. Но жизненные невзгоды, нелегкие трудовые будни не помешали развитию его таланта. Он неоднократно устраивал выставки своих работ. Людям нравятся его спокойные, наполненные духовностью картины.

Я считаю себя счастливым человеком и благодарен всем людям, которые меня окружают и вдохновляют на новые работы”, говорит художник.

И. КАЗАНЦЕВА,
из газеты “Вести”
г. Рязань.

НОВЫЕ ИЗДАНИЯ

“ЯЗЫКИ МИРА: Кавказские языки”

Так называется книга, вышедшая в свет в издательстве “Академия” в г. Москве в 2001 году. Это очередной том многотомного энциклопедического издания “Языки мира”, подготовленного в Институте языкоznания Российской Академии Наук. Книга описывает языки и диалекты трех языковых семей - картвельских, абхазо-адыгских и нахско-дагестанских - как вымершие, так и современные, распространенные на территории нескольких государств Кавказа: России, Азербайджана, Грузии. В книгу включены описания отдельных языков, диалектов и групп языков, дается общая статья о кавказских языках.

Это объемистое (около 500 страниц), изящное издание интересно тем, что на его страницах можно прочесть много интересного о нахско-дагестанских языках, в частности, о группе лезгинского языка: лезгинском, табасаранском, агульском, рутульском, цахурском, арчинском, крызском, будухском, удинском, хина-лугском языках. Статьи написаны ведущими кавказоведами России и Грузии. Большой интерес представляют собой очерк М.Е. Алексеева “Лезгинские языки” и очерк У.А. Мейлановой и Э.М. Шейхова “Лезгинский язык”.

Книга одновременно представляет собой и фундаментальный труд, и справочное издание.

Чирвал авайди гужлу я.

“САМУР”ДИН МЕКТЕБ

СТІАЛ МУСАЙИБ (1914-1943)

Стіал Мусайиб лезгийрин чехи шаир, М. Горькийди вичиз “ХХ виш йисан Гомер” лагъана гүвүрметлу твар гайи Стіал Сулейманан (Гъасанбеков) хва я. Мусайиб 1914-йисуз Куыре округдин (гилан Стіал Сулейман район) Агъа Стіалрин хуыре дидедиз хана. Вичихъ чехи алакунар авай Мусайиба сифтедай хайи хуруун мектебда, гүгъунай Дербентдин педтехникумдани Дагъустандин пединститутдин филологиядин факультетта келнә.

Шаирди райондин медениятдин квалин инспекторвиле, Стіал Сулейманан секретарвиле, Къасумхурун райкомдин теблигъатчывиле ківалахна.

Ватандин Чехи дяве къарагъайла ам, мұккү къве стха хызы, гүгъульлу-

вилледи фронтдин фена ва Стalinградда хайи къизгъын женгера 1943-йисуз къегъал хызы гъелек хана.

Стіал Мусайиба шириар 30-йисара кхызыз башламишнай. Адан эсерар “Колхоздин пайдах” ва “Дагъустандин правда” газеттирик акъатнай. Кылдин ктаб 1940-йисуз чапнай. Мусайибан эсеррай абурун автор ялавлу ватанпепрес тирди малум жезва. Шаир 1938-йисуз Коммунистрик партиядиз гъахна. Гъа йисуз ам СССР-дин Писатерин Союздин узвивилизни къабулнай. Стіал Мусайиб РСФСР-дин Верховный Советдин депутатни хана.

Къульд

Лацу яргъан алуқіна чуль
Ииз жеда ахвар, къульд.
Авуна на михъиз сефил,
Вири нұківер, къушар, къульд.

Чүллөр жеда пара пелеш,
Амачиз векъ-къалар, къульд,
Вилиз такваз къацу тир пеш,
Чуплах хана тара, къульд.

Мажбурда на ийиз къевер
Михъиз раклар, дақлар, къульд.
Метіяй ягъиз жеда живер,
Вун алуқай йикъар, къульд.

Серф гъатайла а ви гъиле,
На къалуда гъунар, къульд.
Мурклад къуна дере-тепе,
Михъиз гъульдер, ваңдар, къульд.

Стіал шаир Мусайибаз
Вакай хана хабар, къульд.
Ви гъайбатар акурла заз
Лагъана и чалар, къульд.

Чи хуърер ШУМУР

Алибек Фетягъов дидедиз хайи ківал.

Нералрин ва нефтчирик хуърни лугъуда. Машгүр алимар: тарихдин илим-рин доктор Мегъамед Шайдаев, философиядин илимринге доктор Гульнара Шайдаева, математика-дин илимринге доктор Ағымед Эфендiev ина дидедиз хана. Са гафунади, хуър 10 алым акъатнава.

Тарихдин илимринге докторар тир генерал Мегъамедғанифа Шайдаева ва генерал Гъажи-къурбан Шайдаева, Да-гъустандин юстициядин министрвиле ківалаха. Гъамидова, Ярагъимед, Гъамидова, полковник Абдулла Межибеков, Керим Гъамидов.

ва хайи хуър мадни сейли авуна.

Твар-ван авай нефтчирик: Социализмдин Зегметдин Игит Гъажимурат Теймурханов ва Стalinантан тварунихъ галай премиядин лауреат Гъажи Мегъамедови цумурвияр я. Цумур гъакни шаир Абдул Фетягъан, машгүр рационализатор Султан Тагырбеков, вич вири дуьнядыз чир ханвай пианистка, Дагъустандин лайихлу артистка Рена Эфендievадин ватан я. Са шумуд цумурвиди Россияндигин ва Дагъустандин лайихлу тварар къачунва.

Керим Гъамидов

КВЕЗ ЧИДАНИ?

СТХАЙРИН ТІВАРАР

Вири дуьнядиз машгүр лезги, сад лаътай атомный гимидин кылин конструктор хайи техникадин илимринге доктор, академик, СССР-дин Гъукуматдин ва Ленинан тварунихъ галай премиярин лауреат, Социализмдин Зегметдин Игит, къведра Ленинан орден къаучур адмирал Генрих Гъасанован халисан твар Исафил, адан стха, машгүр композитор, къведра СССР-дин Гъукуматдин Премиядин лауреат хайи, Дагъустанда сифте яз пешекар музыкадин бине кутур, сифтегъан опера ва балет хъей Готфрид Гъасанован твар Жабраил я.

ГЪУЛЬЯЙ НАФТ АКЪУДУН ПАТАЛ

Каспи гъульяй нафт акъудун патал сифте проект түккүртайди лезги алим, академик Иметхан Шабанов я. Ам Кыблепатан Дагъустандин Даркүшин хуыре дидедиз хана. Вичихъ вири санлай 80 ківал авай и гъеччи хуър 3 академик акъатнава.

АЛАМАТДИН ТАР

Дагъустандин Стіал Сулейман райондин Агъа Стіалрин хуыре “Латарин пир”ен патав гвай таран тандин диа-метр 7 метр, къакъанвал 30 метр къван, яш 700 йис я. Ина “Леле пир” лугъудай сурун гүмбет Дербент келедин цал хызы эцигнава.

“ЛЕЗГИЙРИН ШВЕЙЦАРИЯ”

Къецепатан улквейрин туристри вичиз “Лезгийрин Швейцария” твар ганвай Бутхуър (Дагъустандин Стіал Сулейман район) 1966-йисан залзалидай қлайла, хуърунвири ана цийи хуър күхтүн къетнә. Адеддин ківалерин шлар патал хандаклар михы ва къеви накъвадалди эгъуна кланзана. Хуърунвири чил 3 метрдилай гзаф эгъуна танланы, чиликай михы накъв вая, кърабар, къадим эцигунрин ва къапарин амукъаяр акъатна. Гъавиляй бутхуърунвияр ківалер къеви накъвадал вая, гъа чипиз чидайвал эцигиз мажбур хана.

ВИНИ СТІАЛРИН БУЛАХАР

Вини Стіалар Кыблепатан Да-гъустандин булахралди виридалайи девлетлу хуърерикай сад я. Адан чилай ғұларда булахар акъатзала. И мукъвара геологриз и кардин себеб чир хъанва. Ина 30 метр къван дегъринда, чилин кланик хъвадай цив ацанвай гзаф чехи вир (гъеччи гъуль) жағъанва. Булахарни гъа инай акъатзала.

10 ЧІАЛАЛ КХЬИЗВА

Машгүр лезги алим, Москвадин Дуьнядин Экономика ва Халъарин Арада Рафтарвилерин Институтда ківалахзай экономикадин илимринге доктор, академик Камалудин Гъажиева вичин эсерар 10 чіалал кхъизва. Идакай 9 къецепатан чалар я. К. Гъажиева США-дин, Германиядин, Италиядин, Швейцариядин ва Франциядин университеттера гъа ульквейрин чаларал лекцияр келзала.

2 АГЪЗУР ЕСИР

Ватандин Чехи дяведенин йисара 346-дивизиядин 126-полкунин разведчик лезги Мурад Качаева 1943-йисан октябрдади (вич гъелек жедалди) немсерин арадиз физ, са-сад къаз полкуниз 2 агъзур къван фашист гъанай. 1975-йисуз чапдай акъатай “Горцы - солдаты России” ківаталда къалурнавайвал, ам виридалайи гзав немсерин офицерар есирвиле күр разведчикрикай я.

СА ХУЪРЕ 8 РЕГЪВ

Къулан Стіал (Дагъустандин Стіал Сулейман район) лезгийрин къадим ва чехи хуърерикай я. Ам гъакни гзаф регъвер авай хуър яз гъисабзала. Ина 8 регъв ава. Гъар регъвел вичин твар ала: Шихмегъамедан, Нурадин, Бегдин, Усынан, Шихбедан, Къасумбекан, Яхулжуван, Устлардин. Къунши Агъа Стіалдан XX вич йисан сифте къилера идалайи гзаф, 12 регъв хъанай.

СЕВДА АЗИЗРИН

ГЪИКІ КХЬИДА?

Играли редакция! Чи чила существительнийрилай алатайла, виридалайи чехи чалан пай наречияр я. Абур гъикі кхъида?

Гъажи Ханагъмедов, Баку.

Наречияр дуьздиз кхъин патал агадаихъ квай къайдайриз амал авуна къанда:

- Прилагательнийрикай - **KI(a)** суффиксди арадиз гъизвай наречияр эхирда **а** аваз кхъида, месела: чурукIа, къеникIа, цийикIа, масакIа ва мсб.
- ТіварцIизвездикай, числительнийрикай ва са бази маса га-фарикай жезвай наречияр санал кхъида: исятда, гъасятда, садлагъана.

ТӘШӘККҮР ЕДИРИК

Hörmətli redaksiya, hörmətli Hacı Qasıarov! Sizin "İlk ləzgi kinoaktrisası" ("Samur" qəzeti, № 6, 10 may, 2001-ci il) sərlövhəli maraqlı və məzmunlu məqaləniz hamımızı hejran etdi və ailəmizin bir qanadı olan ləzgi qohumlarımızi bize xatırlatdı. Ona görə Size və redaksiya hejətinə minnətdarlığımızı bildiririk.

Qısa mə'lumat üçün bildiririk ki, bizim atamız, kinorejissor Ağarza Qulijev hələ gənc jaşlarında kinostudijada aktror və rejissor işləjərkən burada təzəcə işə dü-

zəlmiş kinorejissor Bəjbulat Əsgərovla tanış olur və bu tanışlıq, çox çəkmədən dostluğa çevrilir. Atamız Bəjbulat Əsgərovun evində olarkən onun dajısı qızı Rəhimə Jusufxanova ilə tanış olur və bir müddətdən sonra cavanlar ailə qururlar. Onu da bildirmək istəjirik ki, Səfijət xanım həmin Rəhimə Jusufxovanın (jə'nini anamızın) dajısı qızı, Sajad xanım ilə xalası idi. Səfijət xanım Moskva-da jaşajarkən qohumumuz kimi, həyat joldaşı Jan Xorvatla Bakıja gelər və qonağımız olardı. Onun

gardaşları Asif, Aslan, Xasbulat və bacısı Saret də dəfələrlə qonağımız olub. Sajad xanım isə qızı Sona xanım, kürəkəni Qijas və nəvəsi Muradla Bakıda jaşajırı və ailələrimiz sıx temasda idil. Murad (sojadi Məmmədovdur) gənc olmasına baxmajaraq, istedadlı alim, professordur.

Hörmətlə: Ağarza Qulijevin qızı Dilarə Mirzəjeva, oğlu Səməd Qulijev.

PARTLAYIŞIN NƏTİCƏLƏRİ ARADAN QALDIRILIB

Azərbaycanın şimal rajonlarına - Xaçmaz, Quba, Jalama, Xızı, Şamaxı və Qobustana Rusiyanın idxlə olunan qazın kəsilməsinə səbəb olan qəzanın nəticələri aradan qaldırılıb. Bu rajonlara qaz verilməsi iyunun 19-da Çeçenistan- Dağıstan sərhədindəki ölçü qovşağında qaz kəmərinin partladılması zamanı kəsilmişdir. Bir adamın hələk olması və bir neçə adamın ağır jaralanması ilə nəticələnən hadisə zamanı 35 metrlik qaz borusu tamamilə sıradan çıxmışdır.

В ЛАГЕРЬ НА ЛЕТНИЙ ОТДЫХ

В Ленкоране открылся летний лагерь для сирот и детей беженцев в рамках pilotной программы "Летние лагеря". Ее финансирует шведский Комитет Красного Креста.

Лагерь рассчитан на 50 детей. Они прибыли сюда из сабирабадских лагерей для беженцев. Вместе с ними отдыхают у моря и сироты из Ленкоранского интерната.

Международная Федерация обществ Красного Креста и Красного Полумесяца взяла на себя расходы по перевозке, питанию, обеспечению постельными и гигиеническими принадлежностями, медицинскими препаратами. Летний лагерь отныне ежегодно будет принимать маленьких отдыхающих.

OXULARIN NƏZƏRİNƏ

Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyev 18 iyun tarixli fərmanına əsasən avqustun 1-dən respublikada Azərbaycan dilində çap olunan bütün dövri nəşrlər, o cümlə-

den qəzetlər latin qrafikali əlifbaya keçəcək. Latin və kırıl qrafikali əlifbaların müqaiisəli cədvəlini diqqətinizə çatdırırıq.

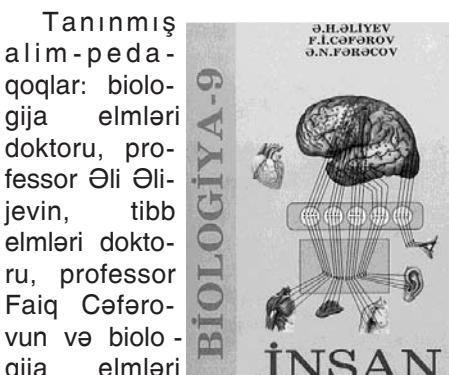
Кирил Латын

Аа	- Аа	Аа
Бб	- Вв	Вв
Чч	- Сс	Сс
Чч	- Çç	Çç
Дд	- Дд	Дд
Ее	- Ее	Ее
Әә	- Әә	Әә
Фф	- Ff	Ff
Кк	- Gg	Gg
Ff	- Ğğ	Ğğ
Нн	- Hh	Hh
Хх	- Xx	Xx
Үү	- Ii	Ii
Ии	- İi	İi
Жж	- Jj	Jj
Кк	- Kk	Kk

Кирил Латын

Гг	- Qq	Qq
Лл	- Ll	Ll
Мм	- Mm	Mm
Нн	- Nn	Nn
Оо	- Oo	Oo
Өө	- Öö	Öö
Пп	- Pp	Pp
Рр	- Rr	Rr
Сс	- Ss	Ss
Шш	- Şş	Şş
Тт	- Tt	Tt
Үү	- Uu	Uu
Үү	- Üü	Üü
Вв	- Vv	Vv
Jj	- Yy	Yy
Зз	- Zz	Zz

İLK MILLİ DƏRSLİK

Tanınmış alim-peda-qoqlar: biologiya elmləri doktoru, professor Əli Əliyev, tibb elmləri doktoru, professor Faiq Cəfərovun və biologiya elmləri doktoru, professor Ədalət Cəfərovun "Çaşioğlu" nəşriyyatı tərəfindən "Biologiya 9, İnsan" adlı kitabı çapdan çıxmışdır. Ümumtəhsil məktəblərinin 9-cu sinfi üçün nəzərdə tutulmuş bu kitab ilk milli dərslikdir və Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunmuşdur. Kitab nefis tərtibatla, latin qrafikası ilə çap edilmişdir. Kitab 15 fəsildən ibarətdir. Şagirdlərin keçilən dərsleri, mövzuları dərinlən qavraması üçün ajrı-ajrı bəhsler üzrə suallar, əjani vəsait kimi şəkillər, laboratoriya işləri, ev tapşırıqları verilmişdir. Dərslijin sonunda hər bəhsə aid testlər, insan sağlığına aid çox istifadə olunan terminlər verilmişdir.

İnəniriq ki, "Biologiya 9, İnsan" kitabı ölkəmizin elmi-pedaqoji ictimaiyyəti, təhsil və maarif müəssisələri, pedaqoqlar və şagirdlər tərəfindən rəğbtələr qarşılıqlaşdır.

Malik Əliyev,
Lütfizadə adına Bejnəlxalq
Müsəir Elmlər Akademijasının
akademik katibi.

AD GÜNÜN MÜBARƏK!

İnamı onu səmimi və xeyirxah insan kimi tanıyıb. Adam-lara jahşılıq etməkdən jorulmur, onlarыn üzündə xosh təbəssüm kərəndə sevinir. Ona kərədə iş joldashları və dostları onun hərmətinini saxlaýrlar. Ялибәјов Ариф Абдулвахаб оғлу 1956-чы ил ијунун 14-дә Хачмаз rayonunun Jalama gəsəbəsində anadan olmuşdur. Орта məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan İnshaat Mühəndislərini İnstitutundan təhsil alaraq, inşaatçı-mühəndis işitacısı gəzənmişdir. 1980-1982-çi illərdə Çita şəhərində, Чин сərədələrinində hərbi xidmətdə olmış, ПДМ komandiri olmış, zabit kimi tərkis olunmuşdur. 1982-çi ildən h.3.Taşıyev adınya HTÜN-nin MKT-də ustə, mühəndis, bəş mühəndis, sahə raisi vəzifələrinə ehtiyatda olan zabit kimi hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1992-çi iliin nojabrında ehtiyatda olan zabit kimi hərbi xidmətə çağırılmışdır. Гарабаев мұнарибесинин әлили Ариф 1994-чы ilde AP-нын МН-нин тәгаудүсүдүр.

Гарабаев мұнарибесинin әлили Ариф 1994-чы ilde AP-нын МН-нин тәгаудүсүdүr. Бу jaхынлarda Aripin 45 jashi tamam olmuşdur. Гоңумлary, ish joldashları və dostları onu ad kүnu muناسибетi ilə səmimi galbdən təbrik edir, она чансағлығы, uzun өмүр və үrək раhatlygy arzu eiderlər.

Jumart HEJVƏTOV

ОБЪЯВЛЕНИЕ

С 1-го июля 2001 года газете "Самур" можно подписаться в любой точке России. Дорогие читатели! Не теряйте времени, обращайтесь в ближайший вам почтовый отдел.

"САМУР"

Е'ЛАН

1,5x 1,2 метр өлчүдө "Үч илаһ" адлы сүjetli halcha (гијмети 300 АБШ доллары) алмаг истəjənlər asaşaýda үnvananı muraçniət edə bilərlər: Гусар rayonu, Имамгулукənd kəndi, Римма һачымурadova.

Гəzətimizin novbəti sajı 2001-chi iliin avqustun 30-da chyxačagdyr.

"САМУР"

Главный редактор
Седагет КЕРИМОВА

Адрес редакции:
370146, Баку,
Метбуат проспекти,
529-й квартал ком № 101.
Телефон: 32-92-17
Факс 32-92-17

НАПЕЧАТАНА В ИЗДАТЕЛЬСТВЕ "АЗЕРБАЙДЖАН"

Расчетный счет
152233070000
1-й Ясамальский филиал
ОУАБ г.Баку
код 200037
ВОИН 130024708

Газета
зарегистрирована в
Министерстве Печати и
Информации
Азербайджанской
Республики. Рег. № 78

Тираж: 1600

Сифариш 3054

Индекс: 0258